

РОЗДІЛ 6 ВИХОВНІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

УДК 373.3.016:51

*Андрусенко І.,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасні тенденції екологічної освіти і виховання спрямовані на те, щоб норми і правила життя стали типовими моделями поведінки кожної людини. Формування екологічних умінь у цій галузі стане важливим кроком до професійної освіти та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Вперше поняття сталий розвиток (sustainable development) сформувалося як поліпшення якості людського життя, а метою відповідного йому процесу постав розвиток особистості, яка мала б задовольнити потреби сучасності, але не піддасть загрози можливість майбутніх поколінь забезпечити власні потреби.

Ціннісні переваги змісту екологічної освіти в інтересах сталого розвитку полягають у реалізації діяльнісних підходів до збереження навколишнього середовища, позбавлення споживчого ставлення та безмірного використання природних ресурсів. На екологічну освіту покладаються значні надії у вихованні нового покоління людей з екологовідповідним мисленням, високою екологічною культурою, екологоцентричним підходом до створення умов для взаємовідносин між людиною і природою. Це визначає необхідність формування в учнів початкової школи екологічно доцільного способу життя, формування екологічних умінь, що є складниками природничо-наукової компетентності.

За сприяння шведської організації «Глобальний план дій» у рамках міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку в дії», заснованого у 2002 році українською благодійною організацією «Вчителі за демократію та партнерство», науковцями Інституту педагогіки НАПН України – О.І. Пометун, А.Д. Цимбалару, О.В. Онопрієнко, І.В. Андрусенко – розроблено навчальний курс для учнів початкової школи. Таким чином був визначений один із шляхів реалізації завдань сталого розвитку – включення у систему початкової

освіти курсу за вибором «Уроки для сталого розвитку. Школа друзів планети» (для 1 – 2 класів) та «Уроки для сталого розвитку. Моя щаслива планета» (для 3 – 4 класів). Основними завданнями курсу є формування в учнів початкових класів екологічно активної позиції, виховання позитивного сприйняття майбутнього і прагнення діяти для збереження довкілля, вироблення екологічних умінь шляхом засвоєння конкретних дій екологічного змісту. Передбачено, що виконання означених завдань має сприяти забезпеченню сталого розвитку особистості учня, його сім'ї, спільноти, країни і всього людства шляхом зміни своєї поведінки і способу життя.

Зміст курсу спрямовано на розвиток у молодших школярів ключових компетентностей – уміння вчитися, загальнокультурної, громадянської, здоров'язбережувальної, інформаційно-комунікативної, соціальної – і предметних компетентностей, зокрема, природничо-наукової, що досягається передусім за рахунок оволодіння учнями екологічних умінь.

Формування екологічних умінь в інтересах сталого розвитку розширює зміст екологічної освіти, орієнтуючи його на широке коло питань, пов'язаних із забезпеченням умов життєдіяльності учнів початкової школи. Цей зміст розкривається у розділах:

«Стосунки» – шукаємо і відчуваємо шлях у гармонізації своїх стосунків з оточуючими;

«Сміття» – вивчаємо проблему сміття в нашому будинку і шукаємо шляхи для їх вирішення;

«Вода» – вимірюємо власні витрати води і намагаємося скоротити їх;

«Енергія» – досліджуємо енерговитрати в сім'ї та школі, починаємо заощаджувати електроенергію;

«Здоров'я» – вчимося бути здоровими і піклуватися про своє здоров'я і здоров'я близьких;

«Рослини» – дбаємо про рослини в оселі та поза нею;

«Покупки» – знайомимося з тим, що і як ми купуємо, змінюємося на мудрого покупця. Зауважимо, що представлений навчальний курс не дублює теми предметів інваріантної частини природознавства та основ здоров'я, натомість наповнює зміст початкової освіти актуальним і життєво необхідним матеріалом.

Набутий досвід упровадження в початковій школі уроків для сталого розвитку показав, що формування практичних умінь і навичок молодших школярів екологічного змісту має здійснюватися в наближених до реального життя умовах, в процесі розв'язання життєвих ситуацій, виконання практичних робіт і різнорівневих завдань, рольових та дидактичних ігор, участі в діалогах, суспільно корисних акціях тощо.

Література

1. Аргунова М.В. Экологическое образование в интересах устойчивого развития в средней школе: теория и практика / М.В. Аргунова. – М.: Издательство «Спутник +», 2009. – 205 с.
2. Вчителі за демократію та партнерство. – <http://www.esd.org.ua>
3. Мелманн М. Диалоги об образовании для устойчивого развития / М. Мелманн, Е.И. Пометун. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 180 с.
4. Пометун О.І. Моя щаслива планета: Уроки для стійкого розвитку: Метод. посіб. для вчит. 3-4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.І. Пометун, О.В. Онопрієнко, А.Д. Цимбалару. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 112 с.
5. Школа друзів планети: Уроки для сталого розвитку: навч. посіб. для 1-2 класів загальноосвітніх навчальних закладів / О. І.Пометун, А. Д. Цимбалару, О. В. Онопрієнко, І. В. Андрусенко. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 124 с.
6. Школа друзів планети: Уроки для сталого розвитку: метод. посіб. для вчителів 1-2 класів загальноосвітніх навчальних закладів / О. І.Пометун, А. Д. Цимбалару, О. В. Онопрієнко, І. В. Андрусенко. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 140 с.

УДК 377.3:621. 3-095. 4

*Глуценко О.,
Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України*

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА СКЛАДОВА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників на засадах гуманізму передбачає наявність в її структурі морально-етичної складової, необхідної, як слушно зауважує Г. Висянович, у будь-якій професійній діяльності [5]. З цього питання науковець дотримується принципів етики трансцендентальної прагматики – філософської теорії про нерозривний зв'язок раціонального і соціального у комунікативній спільності. Дана теорія, розроблена К. - О. Апелем, В. Кульманом, Ю. Хабермасом, торкається проблеми створення «універсальної етики для всього людства (макроетики)» [2, с. 263]. Це завдання є надзвичайно актуальним, оскільки «в наше століття єдиної планетарної цивілізації, породженої технологічними наслідками науки, людство, практично, вперше поставлене перед завданням брати на себе солідарну відповідальність за наслідки своїх дій» [2, с. 264-265], вибудувувати діалог культур під гаслом: «Всі разом з усіма» [4, с. 414].